

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2023-10-30

Närvarande: F.d. justitierådet Mari Andersson samt justitieråden Kristina Svahn Starrsjö och Eric M. Runesson

Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för utförare av kommunal verksamhet

Enligt en lagrådsremiss den 19 oktober 2023 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Li Björk Dronjak.

Förslaget föranleder följande yttrande.

Lagrådsremissen

Regeringen föreslår att det program med mål och riktlinjer som fullmäktige enligt 5 kap. 3 § kommunallagen ska anta för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare även ska

omfatta verksamhet som bedrivs av kommuner och regioner i egen regi eller av sådana juridiska personer som anges i 10 kap. 2–4 och 6 §§ kommunallagen. Syftet med lagrådsremissens förslag anges vara att det för sådan verksamhet så långt det är möjligt ska råda likvärdiga villkor för privata utförare och kommuner och regioner.

Förslaget till lag om ändring i kommunallagen

Syftet med förslaget är alltså att så långt som möjligt skapa likvärdiga villkor för privata utförare och kommuner och regioner. Lagrådet konstaterar emellertid att det i kommunallagen redan finns bestämmelser som reglerar kommuners och regioners ansvar för att delanta mål och riktlinjer, dels följa upp den egna verksamheten. I 5 kap. 1 § anges att fullmäktige beslutar om mål och riktlinjer för verksamheten och i 6 kap. 6 § att nämnderna ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt i enlighet med de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämndernas ansvar gäller även när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan. Det framgår inte av lagrådsremissen att nuvarande ordning innebär några särskilda problem när det gäller likvärdiga villkor för privata utförare och kommuner och regioner.

Lagrådet har upplysts om att skyldigheten enligt förslaget kan fullgöras genom att redan beslutade mål och riktlinjer för den egna verksamheten flyttas över till programmet. Fördelen med förslaget synes då endast bli att det finns ett dokument – ett program – där mål och riktlinjer för både privata utförare och kommuner och regioner har samlats. För Lagrådet framstår förslaget därmed som att det innebär en ökad administration för kommuner och regioner utan att något egentligt syfte eller någon förbättring uppnås. Likvärdiga

villkor för utförare kan uppnås redan enligt nuvarande bestämmelser och utan krav på program.

I Lagrådsremissen konstateras att förslaget, som innebär en ny skyldighet för kommuner och regioner, utgör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Av lagrådsremissen framgår dock inte att de föreslagna lagändringarna är nödvändiga för att uppnå likvärdiga villkor för privata utförare och kommuner och regioner. Enligt Lagrådet innebär förslaget därför en otillåten inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Lagrådet avstyrker förslaget.